

Helli Karimus

Muistelmani

Muistoja nuoruudestani

MUISTELMANI

Helli Karimus

MUISTELMANI

Muistelmani

© 2018 Helli Karimus

Julkaisija Books on Gemand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: Books on Demand, Norderstedt, Saksa

Julkaisuvuosi 2018

Tekijä: Helli Karimus

ISBN: 978-952-80-0734-0

Alkusanat

Tässä muistelmiani, joita aika on värittänyt.
Kaikki ei ehkä ole justuinsa oikein, pahoitteluni.

Kunnioittaen Helli Karimus

Osa 1

Ennen aikaan kerjuulla

1.

Hyvä jos leipäpalan saa talosta sekä maitotilkan. Sillä eletään jo hiukan matkaa. Hyvä jos yösijan saa ladossa. Heiniä yllä, heiniä alla. Hyvä on olla, nukkuakin saa kunnolla. Kun latoon paistaa kuu, sen valossa vähän näkeekin eteensä. Ei ollut mitään kaaosta ennen aikaan. Tyytyä saa heinänkorsiin. Myöskin matkalaisten hevonen levähtää sekin. Niin kuin koko perhe. Nukutaan aamuun asti. Sitten syödään leipää, juodaan vettä. Maito ei riitä kuin lapsille.

2.

Niin on matkassa kallis lasti. Hevonen vie perille asti. Eteenpäin, eteenpäin kärrit vie matkalaisia. Tuvassa viivähdetään tovi. Tehdään joitain kauppoja, vaihdetaan tavaroita. Lünat kyytiä saa sekä tinatuoppi. Mitä kaikkea on matkassa miertolaisten? Kaikki ei käy, täytyy jatkaa matkaa. Osin jalan, niin on huonot tiet. Vaan matkaa jatketaan toiseen pitäjään kauppoja tekemään. Toisen isännän nään. Sekä emännän. Niin ollaan ylpeitä itsestään. Sitten markkinoille riennetään. Eukko saa lankaa, mistä kutoa. Tyttö saa lettinauhat. Poika saa keinuhevosen. Syödään ja juo-

daan paremmin. Hevoskaupoilla rikastuttiin. Taas uudelleen rakastuttiin.

3.

Kärryn alla nukuttiin, vähän matkan päässä markkinatorista. Siellä oli jos jotakin myytävänä. Ruokaa, vihanneksia, leipää, voita. Juustoa, makaraa. Perunoita, mitä nyt maalaiset tarjoaa. Sitten tehtiin itse perunasoppaa. Omissa kattiloissa, astioissa. Avotulella vaan. Siitäköns konstaapelille sana kiiri. Hiljaa oli joka hiiri, ettei joutunut piiriin. Äkkiä sammutettiin tulet. Kun konstaapeli jatkoi matkaa, alkoi uusi nuotio iloisesti lämmittää. Tuli valmiiksi perunasoppa. Ai jai, siitä nautti koko kroppa. Miten maistuikin. Oman eukon tekemä. Mies vaan vahti tulta. Puita kantoi. Kaikki ruokarauhan antoi, lapsetkin. Tauko oli paikallaan.

4.

Melkein kohta nukuttiin. Yö sujui mustalaisten. Aamulla vaatteet säkeihin pakattiin. Rahdattiin vielä markkinapaikalle jotain katsomaan, muka ostamaan. Hienoja kelloja, kauniita koruja. Rihkamaa, hienoja piironkeja, tuoleja. Posliineja, astioita myytävänä. Vehnäket ostettiin. Matkaa jatkettiin. Tien puoleen pysähdyttiin. Tehtiin avotuli taas, jossa hiiloksella kahvi tuli valmiiksi. Maitoakin oli. Suli vehnäset suuhun. Lapset tietysti nukkumaan. Nukkuivat jo matkalla hevoskärryihin. Niin oli sekin reissu tehty. Maantie jatkui vaan. Pitkään, lyhyeen. Aina jatkui.

5.

Matkalaiset väsyi. Tietenkin väliin nukuttiin, kunnes taas toiseen taloon riennettiin. Sieltä riensi joku auttamaan matkalaisia, maantien herrana. Kulkien monen oven sulkien. Monen mutkan taittaen. Monen oven avaten, sulkien. Palasi uudestaan, kun oli tarvetta vaan. Väliin tutuksi käyden, talon väelle. Markkinoilta palatessaan oli mukaan tullut: Leipää voita, makkaraa. Perunoita, mausteita ja maitoa. Jo sai uuden sopan

alulle itse. Ei tarvinnut talosta pyytää. Siellä markkinoilla meni maine mustalaisten.

6.

Minkälaisen miertolaisen. Maantien kutsuun vastaten kiersi mustalainen. Niin outo muukalainen. Tien tunsu omakseen, sille aina palasi. Uudestaan ja uudestaan kiersi. Niin kuin ei muuta paikkaa olisikaan kuin maantie. Pakon sanelemaa, ehkä. Niin kuin olikin. Maantie vie eteenpäin. Eteenpäin oli mieli mustalaisten, niin liukuvaisten. Maantie eessä on, kiertolaisten mieli vallaton. Halu kiertämään saa, kun ei muuta paikkaa olekaan kuin kärryn alle sadetta pitämään. Kului yö yön perään palellen, kun ei aina saanut yösijaa taloissa. Jaloitella täytyy taas. Viemään hevonenkin syömään nurmea. Aamiaista laittaa kuin kunnon herrasväki.

7.

Monessa talossa sanottiin: ”Hus, mustalaisia ei tänne otetakaan.” – Vielä kirosi isäntä mustalaiset maan alimpaan helvettiin. Isä kirosi takaisin talon. Lähdimme pois. Niinhän sanotaan: mustalasilla on kiertävä veri. Niinhän muidenkin veri kiertää, samalla lailla kuin mustalaisen. Sanotaan, että haluaa kiertää – ei se useinkaan ole niin mutta että mustalaiset ovat vaeltajia sielultaan. Monessa talossa kuitenkin sanottiin: ”Tervetuloa koko sakki. Sisälle asti.” Niin nukuttiin väentuvassa. Omien nyyttien kanssa. Uuni oli lämmin. En tiedä, pääsikö saunaan.

8.

Kun äiti sanoi: ”Kaikkia ei huolitettu saunaankaan”, niin miten on? Pakkohan on kiertää, kun henkeä hiertää. Onko tilanne mahdoton? Kun ei ollut talvella muuta majapaikkaa kuin taloissa ihmisten. Kylmä oli. Pakkasta paljon. Lapset ainakin oli saatava sisälle, pakkaselta turvaan. Kunhan leipäpalan saa, vesitilkan! Sekä yösijan, se oli jo paljon. Niin oli hyvä

mieli. Miertolaisen, kiertolaisen. Mitä vaellusviettiin tuli, niin pakon sanelemaa se vaan oli. Puute, kova nälkäkin ajoi maantielle. Ehkä varas-telemaan. Toiset mustalaiset ei hyväksyneet sellaista ollenkaan. Ei me ainakaan. Pakko on aina pakko. Hätä keinot keksii.

9.

Ainahan kaupoillakin rikastuu. Se on varmaa se. Epävarmaa oli muuten vaan tulevaisuus. Kaikki samaan kategoriaan laitettiin, uloskäyntiä vain näytettiin. Mikä onkaan kohtalo tai johdatus? Kun tämän kansan historia tiedetään yhä vieläkin. Vaikeasti siedetään, vaikka enemmän tiedetään. En tiedä, kuka aikojen alussa määräsi kohtalomme. Johdatustakin on tiellä kohtalon, se kovin erilainen on kuin suomalaisten talollisten. Vaipuuko se unohduksiin? Kansamme historia. Mitä menneisyydestä saimme? Tai mitä toimme nykypäivään? Muistot ainakin.

10.

Muuten ei ole huolen häivää. Eletään nykypäivää. Vanhempien muistoja ja omiakin kannan. Entisaikoja, niitä kannan muassain. Muistelen kaihoten entisaikoja. Kun isä ja äiti elivät, siskot ja veljet, jotka vienyt on hauta. Jumalauta. Ei auta kiroaminen. Varhaislapsuuttani muistan, kun autoja vielä ei ollutkaan. Vain hevoscäräyt ja reet. Nuotiot ja maisemat livenä.

11.

Hevoscäräyt järveen ajettiin, Keski-Suomessa, ja ajettiin hevonen veteen. Kärreineen pävineen, aina käsinojaan asti. Niin syvälle, että melkein kastuttiin. Hevonen syvällä vedessä sai virvoitusta ja pesun. Sitten katselimme auringon laskua tai nousua ja jaksoimme ihailla värejä. Kaikkia mahdollisia. Maalaan ne uudestaan, sielun silmin eteeni uudestaan. Totta on joka sana. Muistoista poimittua. Sitten hevonen kuivatteli sekä söi halukkaasti ruohoa. Järven rannalla. Joskus uskalsimme veteen

asti pesulle, tai muuten vaan. Puut viheriöivät. Taivas oli tumman sininen.

12.

Joskus kurkkaus tähtiin. Kaikki nähtiin luonnossa. Nyt ovat vanhemmat pelkkänä kivenä. Kovia aikoja nähneet, varsinkin äitini pienoinen. Äitini, joka oli anomassa lakiuudistuksia, että mustalaiset saisivat asua yhdellä paikkakunnalla, lapset käytyä koulua. Laki, että mustalaiset olisivat oikeutettuja saamaan asunnot, sekä rotusorron kieltävä laki. Siinä oli muitakin. Lakien kanssalaatijoita. Eduskunnalle esitettiin ja hallitukselle. Onneksi ministerit kunnioittivat äitiä ja olivat myötämielisiä.

13.

Niin, että työn ja vaivannäön takana ovat hyvät asiat. On taikapussit tallella. Varjelkaa niitä huolella. Nyt muistan auringon nousut ja laskut, kun kärryjen kanssa pysähdyttiin keskelle kuusimetsää. Siellä oli polku. Aurinko laski taivaanrannan taa purppurassaan. Kaikki värit edustettuihin. Oli upeaa, oikea elämys jo lapsellekin. Nyt asumme kerrostaloissa. Viihdymme siellä. Enää emme käy tiellä.

14.

Vaan kaikki on omasta takaa. Ei ole oikeasti pulaa mistään. Jos on pulaa jostain, se hankitaan. Minne kuljetkaan nykypäivän romani? Minne tiesi milloinkin se vie? Tiedätkö sä sen? Monen joron juonen jäljillä kai ollaan. Kaupattavaa yhä on. Tarve seuraa toistaan. Monen moista. Eivät ole unohtuneet entiset taidot, niin aidot. Kaikesta en kerrokaan. Jääköön arvoitukseksi vaan. Tummiin tie kun kulkee, vieläkin monen oven takanaan sulkee, aukaisee. Vieläkin kulkee.

kirja on novellisarja ensin on muistoja lapsuudestani,
toisena on äitini työt romani yhdistyksessä
ja kolmantena lasteni lapsuus
kirja kertoo nuoruuden muistoistani kiertävänä mustalaisena
varhaislapsuudessani kun mentiin vielä hevosella ja rattailla .
teos on runomuodossa . toisena on äitini työ romaniyhdistyksessä-

